

Leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä avohuollon asiakkaille

LAB-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi (AMK)
Sairaanhoitaja
Syksy 2020
Joni Aho
Eero Nieminen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Aho, Joni Nieminen, Eero	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 32	Valmistumisaika Syksy 2020
Työn nimi Leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä avohuollon asiakkaille		
Tutkinto Sosionomi, Sairaanhoidaja		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lastensuojelun avohuollon asiakkaille tarkoitettujen leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä. Opinnäytetyön tilaajana oli Neljä astetta oy</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena oli vastata tutkimuskysymykseen: Millaista hyötyä Neljä Astetta oy:n toteuttamasta leirimuotoisesta tukihenkilötoiminnasta on ollut lastensuojelun avohuollon asiakkaille? Tutkimuskysymys toteutettiin lomakekyselyllä, johon osallistui kuusi perhettä. Opinnäytetyössä tuodaan esiin perheiden kokemia ja kuvailemia positiivisia hyötyjä leirimuotoisesta tukihenkilötoiminnasta.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuus koostui leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan, vuorovaikutustaitojen, itsetunnon sekä lastensuojelun avohuollon kuvaamisesta.</p> <p>Kokonaisuudessa leirimuotoista tukihenkilötoimintaa voidaan pitää hyödyllisenä. Perheet kuvasivat leiritoimintaa hyödyllisenä palveluna, jota suosittelisivat myös toisille perheille. Vanhemmat kuvasivat monin eri tavoin lasten saamia vahvuuksia. Vanhemmista osa toi myös esille kehittämissuhteita, joita hyödyntäen leiritoimintaa voitaisiin kehittää mahdollisesti tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tulokset sekä kehittämissuhteet ovat Neljä Astetta Oy:n hyödynnettävissä jatkossa. Jatkoa ajatellen seuraava tutkimuskohde voisi olla tarkempi selvitys mistä konkreettisista asioista koettu hyöty on koostunut.</p>		
Asiasanat Leirimuotoinen tukihenkilötoiminta, sosiaaliset taidot, avohuolto, tukiperhetoiminta		

Abstract

Author(s) Aho, Joni Nieminen, Eero	Type of publication Bachelor's thesis Number of pages 32	Published Autumn 2020
Title of publication Benefits of camp based familysupport activities for outpatient clients		
Name of Degree Bachelor of Sociology, Bachelor of Health Care		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to find out the benefits of camp-based support staff activities for outpatient child protection clients. The client of the thesis was Neljä astetta oy.</p> <p>A qualitative study was chosen as the research method of the thesis, the objective was to answer the research question: What has been the benefit of the camp-shaped support person activities implemented by Neljä Astetta oy for the clients of open childcare? The study was conducted with a questionnaire involving six families. The study brings out the positive benefits of camp-based support activities experienced and described by families.</p> <p>The theoretical part of the study consisted of describing camp-based support family activities, interaction skills, self-esteem and outpatient child welfare care.</p> <p>On the whole, support family activities in the form of camps can be considered useful. Families described camping as a useful service that they would also recommend to other families. Parents described the strengths the children received in many different ways. Some of the parents also raised development proposals that could be used to develop camp activities in the future. The results of the thesis and development proposals can be utilized by Neljä Astetta Oy in the future. In the future, the next area of research could be a more detailed explanation of the concrete benefits of the perceived benefits.</p>		
Keywords camp based familysupport activities, social skills, outpatient care, supportfamily activities		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2	LEIRITOIMINTA LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON TUKITOIMENA.....	2
2.1	Lastensuojelun avohuolto.....	2
2.2	Tukiperhetoiminta.....	3
2.3	Leirimuotoinen tukihenkilötoiminta	4
3	TUNNETAIDOTTAIDOT, ITSETUNTO JA SOSIAALISET TAIDOT.....	6
3.1	Tunnetaidot	6
3.2	Itsetunto.....	7
3.2	Sosiaaliset taidot	8
4	TARCOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS.....	9
5	TOIMEKSIANTAJA.....	10
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	11
6.1	Laadullinen opinnäytetyö.....	11
6.2	Aineiston keruu.....	11
6.2	Tutkimusympäristö ja kohderyhmä.....	12
6.2	Aineiston analyysi.....	14
7	TULOKSET.....	15
7.1	Tavoitteiden toteutuminen	12
7.2	Koettu hyöty	16
7.3	Palaute	16
8	POHDINTA.....	21
	LÄHTEET.....	26
	LIITTEET	30
	Liite 1 Kyselylomakkeet	
	Liite 2 Saatekirje	

1 JOHDANTO

Yhteiskuntamme on rakennettu niin, että viranomaisilla on sekä mahdollisuus, että velvollisuus tukea vanhempien voimavaroja lapsen hyvän kasvun toteuttamisessa ja kehityksen turvaamisessa. Yleisen käsityksen mukaan lapset tarvitsevat huolenpitoa ja suojelua. Vaikka lapset ovatkin lastensuojelun ensisijaisia asiakkaita, myös lapsen perhe ja läheisverkosto ovat lapsen myötä asiakkaina. Yksi lastensuojelun tehtävistä on vanhempien ja huoltajien tukeminen ymmärtämään lapsen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tarpeiden merkitystä. Lastensuojelun tarkoitus on myös ennaltaehkäistä lapsen ja perheen ongelmia, sekä auttaa jo olemassa olevissa ongelmissa. Suomessa lastensuojelua ohjaavat muun muassa kansainvälisten sopimusten lisäksi lainsäädäntö. (Koski 2016, 8 10 12.)

Lastensuojelun avohuolto on ensisijainen tuki perheelle lapsuuden turvaamiseksi. Avohuollon tarkoituksena on lapsen myönteisen kehityksen edistäminen lapsen asuessa omassa kodissaan. Avohuollon tukitoimien tulisi huomioida yksilölliset tarpeet niin että ne todella vastaavat perheen tarvetta lapsen kehityksen turvaamisessa. (Jauhiainen 2013, 7.)

Opinnäytetyön aihe lähti lastensuojelun avohuollon palveluja tuottavan Neljä Astetta oy:n tarpeesta selvittää perheiden saamia hyötyjä heidän 2020 järjestämästään lastensuojelun avohuollon tukitoimena toteutettavasta leirimuotoisesta tukihenkilötoiminnasta.

Leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan tarkoitus on toimia vaihtoehtona tukiperhetoiminnalle. Lisäksi leirien tarkoitus on myös tuoda lapselle keinoja arkeen tunnetaitoja käsittelemällä ja vahvistamalla itsetuntemusta. Opinnäytetyön tehtävänä on tarkastella leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä lastensuojelun avohuollon asiakasperheille laadullisen tutkimuksen avulla. Tutkimus toteutettiin perheille kotiin lähetetyillä kyselylomakkeiden avulla. Perheiltä saatujen vastausten avulla arvioitiin leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä asiakasperheille. Vastausten perusteella voitiin myös kuvata saatuja hyötyjä.

Toimintamuotona perheille tarkoitettut tukileirit ovat suhteellisen tuore. Alun perin tukileiritoimintaa alettiin kehittämään Tampereella 2012 tukiperheiden vähäisen määrän vuoksi. Suomessa ei ole vielä toteutettu Neljä Astetta Oy:n tuottamaa palvelua vastaavaa toimintaa. Neljä Astetta Oy pilotoi oman palvelunsa 2018. (Hellsten & Ruoranen 2012, 42.; Neljä Astetta oy 2020.)

2 LEIRITOIMINTA LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON TUKITOIMENA

2.1 Lastensuojelun avohuolto

Lastensuojelun avohuollon tukitoimien keskeisinä tarkoituksina ovat lapsen myönteisen kehityksen edistäminen ja tukeminen, sekä lapsen vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta vastaavien henkilöiden kasvatuskyvyn ja kasvatusmahdollisuuksien tukeminen. Avohuollon tukitoimia ovat muun muassa tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen, tehostettu perhetyö, perhekuntoutus ja muut lasta ja perhettä tukevat palvelut ja tukitoimet. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 34§ 36§.).

Perhetilastoissa lapsiksi katsotaan vanhempien kanssa asuvat biologiset lapset, ottolapset sekä toisen puolison biologiset lapset ja ottolapset. Lastensuojelulaki määrittelee lapsiksi alle 18-vuotiaat. (Tilastokeskus 2020; Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 6§.)

Lastensuojelulaissa avohuollon tukitoimia käyttävät perheet eivät ole vielä varsinaisen lastensuojelun asiakkaita. On huomioitava, että perheen tarvitessa tukea lapsen ja lapsuuden turvaamisessa on lastensuojelun avohuolto silloin ensisijainen lastensuojelun tukimuoto. Teoriassa lastensuojelun avohuolto on vapaaehtoista, eli vanhempi tai muu kasvatuksesta vastaava henkilö voi kieltäytyä tarjotusta tukitoimesta. Lastensuojelussa voidaan kuitenkin katsoa tukitoimesta kieltäytymisen lisäävän riskiä tai vaarantavan lapsen kasvun ja kehityksen. Tällöin voidaan tehdä lastensuojeluilmoitus, jonka perusteella voidaan ryhtyä lastensuojelullisiin toimiin kuten että lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti kodin ulkopuolelle. (Jauhiainen 2003, 7 8 9.)

Vuoden 2018 lastensuojelun tilastoraportin mukaan lastensuojelun avohuollossa oli 54 883 lasta ja nuorta, joka oli 1,8 prosenttia vähemmän kuin edellisellä vuonna. Vuonna 2018 kaikista avohuollon asiakkaista uusien asiakkaiden osuus oli 28 prosenttia, joka oli sama kuin edellisellä vuonna. Asiakkuuksien tilastoja on vaikea arvioida pitkällä aikavälillä 1.4.2015 voimaan astuneen sosiaalihuoltolain vuoksi, jossa lastensuojelun avohuollon asiakkuuden määritelmä muuttui. Tästä syystä Lastensuojelun avohuollon asiakkuudet vähenivät selvästi 2015-2016. (THL. 2019, 12, 13.)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaita tutkittiin vuonna 2006 yhdeksän kunnan (Tampere, Pori, Hämeenlinna ja Tampereen seutukunnat) alueella. Lastensuojelun avohuollon asiakkuuksien kasvu yhdistetään lasten pahoinvoinnin kasvuun. Lastensuojelun avohuollon asiakkuus alkoi useimmiten murrosiässä (12 vuotta täyttäneitä oli 37 prosenttia) ja poikia oli hieman enemmän kuin tyttöjä. Perheiden elämässä oli tapahtunut muutoksia ja perheet olivat usein köyhiä. Asiakkuuden taustalla olivat vanhempien osalta

muun muassa vanhemman/-pien jaksamattomuus, perheristiriidat, vanhemman/-pien riittämätön vanhemmuus ja osaamattomuus. Lapseen ja nuoreen liittyviä tekijöitä olivat esimerkiksi ristiriidat vanhempien kanssa, kouluun liittyvät ongelmat ja kehityksen viivästymiset. Sosiaalityöntekijän arvioidessa lapsen tai nuoren toimintaa nousi esiin muun muassa sosiaalisuus, selviytyvyys ja rajattomuus. (Heino 2007, 7, 65-66.)

On tärkeää, että vanhempien voimavaroja tuetaan, mutta on myös huomioitava se, että perhe on kokonaisuus. Lasten ja nuorten ongelmien ennaltaehkäiseminen on todettu kansainvälisesti olevan tuloksellista ja taloudellisesti kannattavaa. Ennaltaehkäisyllä vältetään sijoituksia ja ehkäistään syrjäytymistä, jotka tulevat ennaltaehkäisyä kalliimmiksi. Esimerkiksi vuonna 2007 on laskettu, että yhden lapsen kokovuotisen laitossijoituksen kustannukset ovat noin 100 000 euroa vuodessa, kun taas lastensuojelun avohuollon kustannukset olivat arviolta noin 2500 euroa vuodessa. Suuremmalle osalle perheistä riittää normaali tuki, mutta pieni osa perheistä tarvitsee erilaista suunnattua tukea. Perheillä on erilaisia tarpeita, joten on oltava myös erilaista tukea. Raskaita lastensuojelutoimia tehdään paljon ja siksi ongelmia pitäisi ennaltaehkäistä peruspalveluilla ja tukemalla perheitä. (Sipilä & Österbacka 2013, 9,21,22,55,65.)

2.2 Tukiperhetoiminta

Lastensuojelulaissa tukiperhetoiminta määritellään lyhytaikaiseksi perhehoidoksi, joka on osa erityisiä lastensuojelun avohuollon tukitoimia. Tukiperhepäätökset tekee sosiaalityöntekijä lastensuojelulain mukaisesti avohuollon tukitoimenpiteenä. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 13§-14§.)

Tukiperhetoiminta on vapaaehtoista lastensuojelun avohuollon sosiaalityöhön liittyvää toimintaa. Tukiperhetoiminnan tarkoituksena on tukea vanhempien jaksamista ja kasvatustyötä sekä mahdollistaa lapselle suunnitelmallinen tuki ja huolenpito. Tukiperhetoiminnan pyrkimyksenä on myös mahdollistaa lapselle luottamuksellinen aikuissuhde ja ehkäistä lastensuojelullisten ongelmien kasvamista. Tukiperhetoiminnan varsinaisena asiakkaana on lapsi. Käytännössä tukiperhetoiminta toteutuu yksityiskodeissa, joissa lapsi saa ympärivuorokautisen hoidon, kasvatuksen ja huolenpidon. Sekä kunnat että järjestöt järjestävät tukiperhetoimintaa. Tukiperhetoiminta on vaihtelevaa, mutta yhteistä sille on lyhytaikaisuus, huoltajan suostumus sekä halu yhteistyöhön. Lapsi voi vieraila tukiperheessä muutaman päivän kerrallaan kerran tai kaksi kuukaudessa. Yleisesti tukiperhesuhteen kesto vaihtelee kuukausista vuosiin ja se päättyy, kun tukiperhetoiminnan tarve loppuu tai kun lastensuojelun asiakkuus päättyy. (Gunther 2006, 12-14.)

Tukiperhetoiminnan laajuutta Suomessa on vaikea arvioida, koska esimerkiksi tukisuhteiden määrästä tai kestosta ei ole valtakunnallisia tilastoja. Pelastakaa Lapset ry:n tilastojen perusteella järjestön tukiperhetoiminnassa olevien lasten määrä on kaksinkertaistunut vuosina 2002-2015. Tukiperhetoiminnan saatavuudesta on selkeä näkemys, etteivät tarve ja saatavuus kohtaa. Lapsiperheet joutuvat usein jonottamaan tukiperheitä. Koulutusta on tarjolla, mutta saatavuuden esteinä arvioitiin olevan sopivien ja halukkaiden perheiden vähäisyys. (Svenlin 2020, 49-51.)

Esimerkiksi YLE on uutisoinut 2015 että arvion mukaan tukiperheen tarpeessa olevista nuorista vain puolet saa Helsingissä tukiperheen. Vuonna 2019 uutisoitiin että Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän tukiperhejonossa on 110 lasta. Samoin 2019 uutisoitiin Kainuun sosiaali- ja terveystalouden suuresta sijais- ja tukiperheiden tarpeesta. (YLE uutiset 2015; YLE uutiset 2019.)

Syyt tukiperheen tarpeelle vaihtelevat. Suurimpina syinä nähdään vanhempien jaksamisen haasteet ja tukiverkoston puute. Jaksamisen haasteet liittyivät väsymykseen ja perhearjessa jaksamiseen. Vanhemmat tarvitsevat omaa aikaa, että jaksaisivat perhearjassa. Usealla ei ole tukiverkostoa, tai se asuu kaukana tai ei muista syistä kykene auttamaan. Tarpeena nähtiin myös lasten sosiaalisen verkoston kasvattaminen. Tukiperheen avulla lasten toivotaan saavan turvallinen ympäristö, jossa voi kokea myönteisiä kokemuksia ja muodostaa ystävyssuhteita turvallisten aikuisten tuella. (Mursu & Huisman 2017, 18-34)

Tukiperheeltä saadun palautteen avulla vanhempi suhtautuu ja tarkastelee lastaan erilaisella näkökulmalla. Tukiperheen vaikutus näkyy lapsen fyysisessä olemuksessa ja siinä, kuinka hän pystyy keskittymään koulussa paremmin. Lapsi oppii uusia taitoja ja asioita tukiperheessä saatujen onnistumisen kokemusten myötä. Lapsi rohkaistuu tuomaan esiin vanhemmilleen omat ajatuksensa. Tukiperheen avulla lapsen itsetunto vahvistuu, lapsi kokee olevansa arvokas ja vanhemmat luottavat enemmän itseensä vanhempina ja alkavat myös hoitaa omia sosiaalisia suhteitaan. Tukiperheen avulla lastensuojelun prosessi etenee, sillä perheen tilanteen tasaantuessa työskentely helpottuu. Tukiperhe voi vaikuttaa siihen, tarvitseeko lasta sijoittaa myöhemmin kodin ulkopuolelle ja parhaimmillaan sen avulla asiakkuus voidaan päättää. Tukiperheen antaman mallin vaikutuksen nähdään kantavan lapsen aikuisuuteen asti, siihen kunnes hänestä itsestään tulee vanhempi. (Svenlin 2020, 201-204.)

2.3 Leirimuotoinen tukihenkilötoiminta

Leirimuotoinen tukihenkilötoiminta on tukimuotona suhteellisen uusi, eikä siitä löydy kattavasti tutkittua tietoa. Aihetta ovat käsitelleet Emmi Hellsten ja Ida Ruoranen nuorten ja työntekijöiden näkökulmia tukileiritoimintaan tavoitteisiin käsittelevässä opinnäytetyössään, sekä Tuomas Kuru opinnäytetyössään Leirimuotoinen tukiperhetoiminta, opas henkilökunnan perehdyttämiseen. Neljä Astetta oy:n tuottamaa palvelua vastaavaa toimintaa ei ole muilla palveluntuottajilla tarjolla. Tällä hetkellä Neljä Astetta oy kutsuu tätä tuottamaansa ryhmämuotoista palvelua leirimuotoiseksi tukihenkilötoiminnaksi

Aiemmin vuonna 2010 Tampereen kaupunki kehitti yhteistyössä lastensuojelun yksikkö asiakasohjaus Luotsin ja Tampereen kaupungin Nuorisopalveluiden kanssa tukileiritoimintaa, jonka taustalla oli tukiperheiden puute. Tukileiritoiminnan tavoitteena oli tuottaa tukiperhetoimintaa vastaavia tavoitteita, eli nuorten perheiden jaksaminen sekä nuorten perusturvallisuuden ja nuorten sosiaalisten taitojen kehittymisen tukeminen. Tampereen kaupungin kulttuuri- ja nuorisopalveluiden vuoden 2013 toimintakertomuksessa leirit on nimetty Luotsi-leireiksi. Leirejä järjestettiin 11-17 -vuotiaille nuorille jotka olivat jääneet ilman tukiperhettä. Leireihin osallistui seitsemän nuorta ja niitä järjestettiin vuoden 2013 aikana kaksitoista kappaletta. Tavoitteena oli tasapainoisen kodinomaisen viikonlopun järjestäminen kerran kuukaudessa nuorisotyöntekijöiden ohjaamana. Leireillä nuoret kokivat erilaisia arjen toimintoja osallisuutta hyödyntäen. Leirille pääsemisen kriteerinä oli, että nuori kykeni ryhmätoimintaan, ja ettei nuoren elämäntilanne ollut akuutissa kriisivaiheessa. (Hellsten & Ruoranen 2012, 12,13,14.; Tampereen kaupunki 2013.)

Neljä Astetta oy alkoi suunnitella vuonna 2017 ratkaisua lastensuojelun avohuollossa olevaan tukiperheiden puutteeseen. Ajatuksena oli perhetyön ja tukiperhetoiminnan yhdistäminen. Neljä Astetta oy suunnitteli uudenlaisen tukiperhetoimintaa korvaavan tukitoimen, jossa yhdistyi leirimuotoinen tukiperhetoiminta, leirien välissä tapahtuva perhetyö sekä tukihenkilötoiminta. Leiritoiminnan suunnittelussa oli mukana myös Perhehoitokumppanit Suomessa oy, jolla on osaamista tuki- ja sijaisperheiden rekrytoimisessa ja vaativan tason lastensuojelutyöstä. Tukitoimi tarjoaa lapsille heidän tarpeisiinsa kohdistuvan viikonlopun ja samalla tukitoimi tarjoaa lasten vanhemmille helpotusta arkeen sekä antaa vanhemmille mahdollisuuden voimavarojen keräämisen viikonloppuisin. Pilotti lähti käyntiin vuonna 2018. Prosessissa mukana oli Kymenlaakson sosiaalitoimi, leirille osallistuva lapset valittiin nopeasti, ja ensimmäinen leiri käynnistyi alle viidessä kuukaudessa. (Kuru 2019, 3-4.)

3 TUNNETAIDOT, ITSETUNTO JA SOSIAALISET TAIDOT

3.1 Tunnetaidot

Tunnetaidot vaikuttavat jokapäiväiseen elämäämme, siihen mitä teemme, ajattelemme ja mistä unelmoimme. Tunnetaidot ovat omien tunteiden kohtaamista, tunnistamista, nimeämistä ja säätelyä. Tunnetaitojen avulla tunnistetaan myös toisten tunteita ja sen avulla kyetään omien tunteiden lisäksi ymmärtämään myös muiden tunteita.

Voimakkaiden ja kuluttavien tunteiden tynnyttämiseen tarvitaan tunnetaitoja. Kun lapsi oppii tunnistamaan omia tunteitaan, oppii hän myös säätelämään ja hallitsemaan niitä. Lapsen tunne-elämän kehitystä tuetaan keskustelemalla lapsen kanssa omista ja lapsen tunteista. Tunnetaidot ovat osa vuorovaikutustaitoja ja vaikuttavat sosiaaliseen käyttäytymiseen sekä ihmissuhdetaitoihin. Tunnetaitojen avulla luodaan ja ylläpidetään ihmissuhteita. Merkittävä rooli tunnetaidoilla on myös esimerkiksi opiskelussa, työelämässä, ja arjen askareissa. On tutkittu, että lasten tunne- ja ihmissuhdetaidot ovat hyvinvoinnin, mielenterveyden ja oppimiskyvyn perusta. Aikuiset ovat on tunnetaitojen oppimisessa keskeisessä roolissa, sillä esimerkiksi sanojen tarjoaminen tunnekokemusten kuvailuun on aikuisten tehtävä. Aikuisten tehtävä on myös opettaa lapsia huomioimaan muiden tunnetilat ja -kokemukset ja näin mahdollistaa lapsen empatiakyvyn kehittyminen. (Lape 2017-2018, 4-5,101.)

Jo vauvaikäinen osaa muodostaa itsesään käsityksen yksilönä. Myönteiset ja kielteiset kokemukset kasvattajien ja hoitajien kanssa opettavat lapselle tunne-elämän peruskaavoja. Vaikka tunteiden säätelyyn vaikuttavat esimerkiksi aivorakenne, vuorovaikutussuhteet kehittävät kykyä säädellä tunteita. Hoitavat aikuiset vahvistavat vauvan omien tunteiden säätelykeinoja esimerkiksi tynnyttelemällä lasta. Myöhemmin lapsen omat taidot, ajattelu ja kieli korvaavat vanhemmilta opitut tunteidensäätelykeinot. Kielen ja kommunikaatiotaitojen avulla lapsi kehittää tunnetaitojaan ilmaisemalla tunteitaan ja ajatuksiaan. Tunnetaitojen kehittyessä opitaan sosiaalisia taitoja. Ymmärtääkseen toisten tunteita, on lapsen osattava lukea sosiaalisia tilanteita. (Laitinen 2017, 16,22; viitattu lähteisiin Saarinen & Kokkonen 2003, Jalovaara 2006, Kokkonen 2010, Isokorpi 2005.)

Esikouluikäisestä kouluikäiseksi tullessa lapsen vastuu omien tunteiden hallinnasta kasvaa, mutta edelleen aikuisten rooli tunnetaitojen kehittämisessä on tärkeää. Lapsuudessa tunteiden säätelyä ohjaa fyysinen epämukavuus, kun taas kouluikäisenä sitä ohjaavat omat tunteet ja ympäristö. Aikuisen avulla lapsi oppii vaihtoehtoisia toimintamalleja ja tapoja rauhallisena pysymiseen. Rauhallisesti ja kypsästi toimiva aikuinen toimii roolimallina lapselle. Kouluikäisessä ikätovereiden merkitys korostuu ja ikätovereiden kanssa lapsi opettelee sosiaalisia taitoja ja moraalista käyttäytymistä. Yksinäisiä lapsia voidaan tukea opettamalla heille sosiaalisia taitoja. (Laitinen 2017, 17,38; viitattu lähteisiin Webster-Stratton 2011, Isokorpi 2004, Kokkonen 2010, Pavrin 2010.)

Tunnetaitojen harjoittelu vahvistaa lapsen minäkuvaa ja näin ollen on väline myös itsetunnon vahvistamiseen. Sosiaaliset suhteet opettavat lapsille tunnetaitoja ja täten vaikuttavat lapsen itsetuntoon. Esimerkiksi ryhmässä toimimiset ja ristiriitatilanteet opettavat lapselle sekä tunnetaitoja että kehittävät itsetuntoa. (Huilla & Isokoski 2013, 99.)

3.2 Itsetunto

Itsetunnolla on monia merkityksiä ja se voidaan käsittää eri tavoin. Käsitellessä lapsen hyvää itsetuntoa, sen nähdään olevan lapsen myönteinen ja totuudenmukainen käsitys itsestään sekä ominaisuuksistaan ja taidoistaan. Itsetunto on sekä itsensä tuntemista, että hyväksymistä. Lapsi kehittää itsetuntoa ja oppii uusia taitoja harjoittelemalla käyttäytymistä uusissa tilanteissa uusien ihmisten kanssa. Itsetunto kehittyy läpi koko ihmisen eliniän. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017.)

Itsetunto vaikuttaa siihen, miten toimitaan ja käyttäytyään. Erilaisilla kokemuksilla voidaan vaikuttaa itsetuntoon. Itsetunto vaikuttaa miten erilaisiin asioihin ja tilanteisiin suhtaudutaan sekä mitä tulevaisuudelta odotetaan. Erilaisen itsetunnon omaavat ihmiset näkevät maailman eri lailla. Itsetunnolla on myös vaikutusta siihen, miten toimitaan ryhmätilanteissa. Henkilö joka omaa huonon itsetunnon ei tuo ryhmätilanteissa itseään tai ajatuksiaan esille. Henkilö, joka kokee itsetuntonsa hyväksi taas tuo ryhmätilanteissa esiin omat näkökulmansa. Hyvä itsetunto ei tarkoita sitä, että henkilö kokee itsensä muita paremmaksi, vaan että henkilö kokee itsensä arvokkaaksi. Heikon itsearvostuksen omaavalla henkilöllä on usein huono itsetunto ja itsekunnioitus, ja he voivat olla tyytymättömiä itseensä ja nähdä itsensä usein epämieluisina. (Räsänen 2015, 9, 12; viitattu lähteisiin Baumeister 2003, Coopersmith 1967, Rosenberg 1965.)

Itsetunnon kehitykseen on lukuisia vaikuttavia tekijöitä, joista voidaan mainita esimerkiksi koulumenestys, vanhempien avioero ja ihmissuhteissa ilmenevät konfliktit.

Koulumenestyksen vaikutus itsetuntoon on positiivinen, vaikkakin kohtalainen tai pieni. Perhesuhteet muokkaavat lapsen itsetuntoa ja avioero voi vaikuttaa negatiivisesti itsetuntoon. Avioeron vaikutukset voivat olla lyhyt- tai pidempiaikaisia. Perhesuhteiden lisäksi myös muilla ihmissuhteilla on merkittävä vaikutus itsetunnon muodostamisessa. Itsetuntoa voidaan sanoa sosiaalipsykologiseksi ilmiöksi, joka perustuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Sosiaalisissa suhteissa tulleet konfliktit ja torjutuksi tulemisen kokemukset sekä sosiaalisten suhteiden ulkopuolelle joutuminen johtavat huonoon itsetuntoon. Muiden suhtautuminen ja erityisesti oma käsitys siitä miten muut ajattelevat vaikuttavat paljon itsetuntoon. Esimerkiksi jos henkilö saa arvostusta ja hyvää kohtelua, kokee hän, että muut ajattelevat hänestä positiivisesti ja tämä tukee hänen itsetuntoaan. Omat ominaisuudet, kyvyt ja suoritukset parantavat itsetuntoa enemmän kuin ulkoiset tekijät kuten esimerkiksi vanhempien sosiaalinen status. (Kiviruusu 2017, 19-28; viitattu lähteisiin Baldwin & Hoffmann 2002, Parker & Benson 2004; Roberts & Bengtson, 1996, Rosenberg, Schooler, & Schoenbach, 1989, Amato, 2000)

On tutkimuksia, joiden perusteella voidaan sanoa, että itsetunnon kehittymisen kannalta merkitsevintä aikaa ovat ikävuodet kuudesta kolmeentoista vuoteen. Näinä ikävuosina lapsi kykenee jo havaitsemaan ja arvioimaan asioita ja itseään. Näinä ikävuosina lapsen ympäristö laajenee ja sosiaaliset kontaktit kasvavat. Näin lapsen on mahdollista saada enemmän vertailukohtia. Vertailemalla itseään toisiin lapsi rakentaa omaa identiteettiään. Testaamalla ja vertailemalla omia taitojaan lapsi rakentaa käsitystä itsestään ja kehittää itsetuntoaan. Itsetuntoa vahvistetaan kehittämällä itseluottamusta, itsevarmuutta ja käsitystä itsestä. Merkittävässä asemassa itsetunnon kehittämisessä ovat elämäkokemukset, harrastustoiminta, kaverit ja hyväksynnän tunne. (Räsänen 2015, 13-14; viitattu lähteisiin Keltikangas-Järvinen 2005, Kalliopuska 1984, Aho 2004.)

Tutkimustulosten mukaan tunnetaidot ja itsetunto ovat merkittäviä voimavaroja lapsen mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Huilla & Isokoski viittaavat Isokorpeen (Isokorpi 2004) ja Saarniin (Saarni 1997) todetessaan että ne myös luovat perustan sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen oppimiselle. (Huilla & Isokoski 2013, 14,99.)

3.3 Sosiaaliset taidot

Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot ovat kaksi eri asiaa. Ihminen voi olla syntyjään sosiaalinen, kun taas sosiaaliset taidot opitaan. Ihmisen ollessa sosiaalinen hän on sekä kiinnostunut että halukas viettämään aikaa muiden ihmisten seurassa. Sosiaalinen ihminen haluaa mieluummin olla muiden seurassa kuin yksin. Sosiaaliset taidot taas tarkoittavat ihmisen kykyjä olla muiden seurassa. Sosiaalisilla taidoilla ihminen selviää muiden ihmisten seurassa huolimatta siitä pitääkö hän muiden seurasta tai onko se hänelle edes tärkeää. Sosiaalisesti taitava ihminen on oppinut suuren määrän erilaisia toimintamalleja, joita hän hyödyttää kulloiseenkin tilanteeseen parhaiten sopivasti. Hänellä on esimerkiksi kykyjä neuvotella, sovitella, tarttua ja vetäytyä tilanteista ja ongelmista. Sosiaalisesti taitava ihminen joutuu harvoin erilaisiin sosiaalisiin ongelmatilanteisiin, koska hän tietää vaihtoehtoja, miten niissä tilanteissa voi toimia. (Keltikangas-Järvinen 2011. Luku 1.)

4 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Neljä Astetta oy:n lastensuojelun avohuollon asiakkaille tuottaman leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä. Tavoitteena on myös kuvata leirimuotoiseen tukihenkilötoimintaan osallistuneiden perheiden positiivisia kokemuksia.

Opinnäytetyön tarkoituksena on, että sen tuloksia hyödynnettäisiin tulevien leirimuotoiseen tukihenkilötoimintaan keskittyvien leirien kehittämisessä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on seuraava:

- Millaista hyötyä Neljä Astetta oy:n toteuttamasta leirimuotoisesta tukihenkilötoiminnasta on ollut lastensuojelun avohuollon asiakkaille?

5 TOIMEKSIANTAJA

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Neljä Astetta oy

Neljä Astetta oy on tuottanut lastensuojelun vaihtoehtopalveluja avo-, sijais- ja jälkihuollon asiakkaille vuodesta 2005. Asiakkainaan heillä on lastensuojelun piirissä tai huostaanottouhan alla olevat lapset, nuoret ja heidän perheensä sekä kodin ulkopuolella sijoitetut kotiutettavat lapset ja nuoret perheineen. Toiminta on keskittynyt asiakkaiden ja heidän perheiden tukemiseen yksilön ja perhedynamiikan sekä kokonaisuuden huomioonottavilla työmuodoilla. Palveluiden tavoitteena on saavuttaa pitkäjänteisiä, elämän mittaisia tuloksia asiakasperheissä. Pohjimmaisena tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä ja parantaa perheenjäsenten keskinäistä vuorovaikutusta ja elämää. Yhtenä tavoitteena on muuttaa ongelmien ratkaisukeskeinen työskentelytapa tarpeiden täyttämiskeskeiseksi työskentelytavaksi. Palveluidensa kautta Neljä Astetta pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnallisesti Suomessa toteutettavaan lastensuojeluun ja samalla olemaan oleellinen osa Suomalaista lastensuojelutyötä avopuolella. Neljä Astetta oy on tällä yli 150 henkeä työllistävä toimija, jonka vaikutusalue on hyvin laaja, se ulottuu aina Rovaniemeltä Etelä-Suomeen. Kaiken kaikkiaan toimintaa on yli 90 Suomen kunnassa. (Neljä Astetta oy 2020.)

Yhdessä Perhehoitokumppanit Suomessa Oy (PKS) ja Neljä Astetta oy muodostavat yhdessä Avosylin yhtymän. Tavoitteena on luoda uusia ratkaisuja ja yhteinen palvelujatkumo, joilla perheitä voidaan auttaa entistä tehokkaammin heidän haasteissaan. (Neljä Astetta oy 2020.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössä selvitettiin vastaajien kokemia hyötyjä ilmiönä, siksi tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa vastaajat voivat vastata kysymyksiin suhteellisen vapaamuotoisesti. (Tilastokeskus 2020.) Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää, selittää, tulkita ja tyypillisesti mallintaa ja soveltaa tutkittavaa asiaa. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on myös saada tietoa, josta on hyötyä yleisimminkin kuin vain kyseisen tutkimuksen kohteelle. Keskeisessä roolissa laadullisen tutkimuksen tutkimusprosessissa on teorian, käsitteistön ja aineiston vuorovaikutus. (Pitkäranta 2014, 12,27,33,34.)

Laadullista tutkimusta tehtäessä on arvioitava tutkimuksen uskottavuus ja luotettavuus. Käsitteiden tulee olla yhteydessä tutkimusongelmaan ja aineistoon. Luotettavuutta voidaan arvioida sillä, että eri lähestymistavoilla on mahdollisuus saada samaa lopputulos. Laadullisen tutkimus on luotettava, jos se voi olla yleistettävää ja siirrettävää. (Jyväskylän yliopisto 2010)

Opinnäytetyössä käytetyssä laadullisessa tutkimuksessa noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeita. Tutkimuksen luotettavuus riippuu siitä, onko se tehty hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti. Tutkimus tulee suunnitella ja toteuttaa rehellisesti, huolellisesti ja tarkkaavaisesti. Tämä koskee myös tutkimuksen tulosten tallentamista, esittämistä ja arviointia. Tutkimuksen tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee noudattaa tieteellisen tutkimuksen kriteerejä ja olla eettisesti kestäviä. Muiden tekemiä julkaisuja kunnioitetaan tekemällä viittaukset niihin asianmukaisesti. Ennen tutkimuksen aloittamista kaikkien tutkimushankkeeseen osallistujien vastuut ja oikeudet on sovittu etukäteen, mutta niitä voidaan tarkentaa tarvittaessa tutkimuksen edetessä. Kaikki tutkimukseen liittyvät sidonnaisuudet tuodaan esiin avoimesti ja asianmukaisesti. (TENK 2012.)

6.2 Aineiston keruu

Aineistonkeruumenetelmänä oli lomakekysely, joka toteutettiin vastaajien kotiin postitse lähetetyillä puolistrukturoidulla kyselylomakkeilla. Kyselylomake sisälsi puoliavoimia kysymyksiä ja strukturoidun kysymyksen. Puolistrukturoitu kysely sopi tutkimuskysymykseemme. Puolistrukturoitu menetelmä sopii tilanteisiin, joissa halutaan tietoa juuri tietyistä asioista, joten vastaajille ei ole tarpeen antaa turhan suuria vapauksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 57). Lopussa oli mahdollisuus kirjoittaa vapaamuotoisesti palautetta ja kehittämisehdotuksia. Tarvittava tutkimuslupa oli pyydetty ja saatu ennen tutkimuksen aloittamista Neljä Astetta oy:ltä.

Puoliavoimessa kysymyksessä strukturoitu ja avoin osuus voivat yhdistyä. Aluksi voidaan esittää monivalintakysymys, jonka jälkeen voidaan pyytää vastaus tiettyyn vastauskategoriaan. Strukturoidussa kysymyksessä on valmiit vaihtoehdot. (Borg 2010.)

Lomakekyselyä käytetään usein laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä. Lomakekysely voi olla puolistrukturoitu, jolloin siinä edetään valittujen teemojen ja niihin liittyvien täydentävien kysymysten mukaisesti. Näin voidaan annettujen vastausten perusteella täsmentää ja korostaa kysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 3.1)

Lomakesuunnittelussa on huomioitava vastaajien aika, halu ja taidot. Lomakkeen tulisi olla kohtuullisen pituinen ja selkeä. Suositeltu vastausaika kotiin lähetetyn lomakkeen täyttämiseen on 15-20 minuuttia, sillä liian pitkä aika saattaa vaikuttaa kyselyyn vastaamisen halukkuuteen. Lomakkeen ulkoasua suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota pituuden lisäksi myös ulkoasuun, esimerkiksi siihen, että kysymykset loogisessa järjestyksessä ylhäältä alaspäin ja ovat erotettu selkeästi toisistaan. Kysymysten tulee olla lyhyitä ja niiden asettelu tulee olla yksinkertainen ja helppotajuinen. Vastausohjeiden tulee olla selkeitä. Lisäksi täytyy huomioida valitun kirjaisimen selkeys. Mikäli kysymyksiin ei vastata, vaikuttaa se tutkimuksen tuloksiin. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2010.)

Pyrimme tekemään lomakekyselystä mahdollisimman helposti täytettävän, tarkoituksena oli saada mahdollisimman vaivaton prosessi. Lomake oli lyhyt, selkeä ja siinä oli ohjeistus sen täyttämiseen. Lomakekyselyn lyhytaikaisuus oli ilmaistu jo saatekirjeessä.

Lomakekysely (Liite 1) lähetettiin 14.9.2020 vastaajien kotiosoitteisiin, mukana oli postimerkillä varustettu vastauskuori osoitteineen, sekä saatekirje, (Liite 2) jossa kerrottiin kyselylomakkeen tekijät ja tarkoitus sekä vastauksien anonyymius ja luottamuksellisuus. Saatekirje sisälsi myös tiedon, että vastaamalla lomakekyselyyn vastaajat antoivat samalla suostumuksen vastauksien käytön opinnäytetyössä. Saatekirjeessä oli toive, että kyselylomakkeisiin vastattaisiin ja ne palautettaisiin 25.9.2020 mennessä. Saatekirjeeseen liitettiin opinnäytetyön tekijöiden nimet ja sähköpostiosoitteet. Pyrimme tekemään saatekirjeestä myös selkeän. Lomakekyselyn ja saatekirjeen kirjaisimeksi oli valittu Arial ja kooksi 12. Lomakekyselyssä oli ohjeistus kyselyn täyttämiseen. Opinnäytetyön ja kyselylomakkeiden vastauksien perusteella mahdollisesti tapahtuvan kehittämistyön onnistumisen kannalta oleellista oli vastaajien mahdollisimman suuri osallistumisprosentti.

Kyselylomakkeen toteuttamistapa oli anonyymi. Anonyymin kyselyn tarkoitus on, ettei vastaajia ei ole mahdollista erottaa muiden joukosta. Tämä tarkoittaa myös, ettei tietoja voi myöskään yhdistää vastaajiin ja ettei vastaajia koskevia tietoja voi päätellä. (Tietosuojatyöryhmä 2014.)

Tutkimuksen teemoja ohjasivat neuvottelut työelämän ohjaajan kanssa ja Neljä Astetta oy:n asettamat leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan tavoitteet sekä toive palautteesta leirien kehittämiseen. Leirimuotoiseen tukihenkilötoimintaan osallistuneille perheille oli etukäteen kerrottu tulevasta leireihin liittyvästä tutkimuksesta ja siihen sisältyvästä kyselylomakkeesta. Tutkimus toteutettiin kotiin lähetettyjen paperisten kyselylomakkeiden avulla. Kyselylomakkeiden sisältämien kysymysten pohjana toimivat muun muassa Neljä Astetta oy:n järjestämien leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan tavoitteet, joita ovat muun muassa sosiaalisten taitojen harjoittelu, tuki vanhemmille arkeen, vuorovaikutustaitojen harjoittelu, sekä itseluottamus ja minäkuva.

Ensimmäinen tema ja siihen liittyvät kolme kysymystä koskivat konkreettisesti leirin tavoitteita. Seuraavien kysymysten temana oli selvittää leiritoiminnan hyötyjä. Vastaajilta kysyttiin subjektiivista kokemusta leiritoiminnan hyödystä, jonka jälkeisellä kysymyksellä oli tarkoitus selvittää, oliko kokemukset leiritoiminnasta sellaisia, että kyseistä palvelua voisi suositella muillekin. Kolmantena temana oli leirien kehittäminen.

Kysymyslomakkeen lopussa oli mahdollisuus kirjoittaa vapaamuotoisesti ideoita leirien kehittämiseen. Kehitysideat kerättiin yhteen tiedostoon ja luovutettiin Neljä Astetta oy:lle

6.3 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä

Opinnäyteyön sisältämällä laadullisella tutkimuksella kartoitettiin Neljä Astetta oy:n leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä lastensuojelun avohuollon asiakasperheille. Kyselylomakkeessa huomioitiin myös mahdollinen tulevien leirien kehittäminen.

Neljä Astetta oy:n leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan tavoitteina ovat sosiaalisten taitojen harjoittelu, turvalliset ja korjaavat ryhmäkokemukset, tuki vanhemmille arkeen, vuorovaikutustaitojen harjoittelu, vaihtoehtoiset vapaa-ajanviettotavat sekä itseluottamuksen ja minäkuvan kehittäminen yhdessä toimimisen kautta. Toiminnan tarkoituksena on saada lapselle keinoja arkeen tunnetaitojen käsittelyyn sekä mahdollistaa lapsen nuoruusiän kehitys itseensä luottaen. (Neljä Astetta oy.)

Tutkimusympäristönä olivat Neljä Astetta yrityksen Anjalankosken toimintakeskuksessa järjestämät leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan leirit ja niihin osallistuneet perheet toimivat kyselylomakkeiden vastaajina. Leireihin osallistui alun perin 8 perhettä, joista seitsemän perhettä jatkoi toiminnassa mukana koko ensimmäisen puolen vuoden jakson. Nuoret olivat iältään 5-13 vuotiaita sekä poikia että tyttöjä, yhteensä osallistujia oli 9. Osalla nuorista on eriasteisia neuropsykiatrisia ongelmia, puhevikaa ja kehityshäiriöitä. Osalla nuorista on myös vaikeuksia sosiaalisissa tilanteissa, ongelmia itseluottamuksessa ja heidän voidaan nähdä olevan syrjäytymisvaarassa. Perheet tulivat Porvoon alueelta ja maksajana oli kunnan sosiaalitoimi.

6.4 Aineiston analyysi

Laadullisen aineiston perustana ovat muun muassa aineiston koko, rajaaminen ja kokoaminen. Aineiston analyysissä lähtökohtana on vastauksen saaminen tutkimustehtävään aineiston sisältöön tutustumalla. Tarkoituksena on tutkittavan ilmiön ymmärtäminen sekä luotettavuuden varmistaminen. Analyysissa huomioidaan erilaisuudet ja poikkeavuudet. Analyysissä järjestetään, jäsennetään ja tiivistetään aineistoa jättämättä mitään pois ja näin lisätään aineiston informaatioarvoa. Ennen analyysin aloittamista tulee toistuvasti miettiä opinnäytetyön tavoitetta ja tutkimustehtävää. Analyysin tekeminen aloitetaan lukemalla aineisto ja reflektoidaan sitä. Tämän tarkoituksena on aineistoon tutustuminen ja aineiston sisällön ymmärtäminen. Lukemalla aineisto löydetään tutkimuksen kannalta oleellisia ja kiinnostavia asioita. Usein tutkimustehtävä ohjaa aineiston lukemista ja analyysia. On huomioitava, että analysointi on aina tulkinta aineistosta. Analyysissä saatuja havaintoja yhdistetään teoriaan. (KAMK-ammattikorkeakoulu 2020.)

Teoreettiseen tietoperustaan pyrittiin valitsemaan luotettavia ja uusia lähteitä. Tiedonlähteiden valinnassa tulee käyttää lähdekritiikkiä. Sillä on merkitystä, mitä tietoa käytetään, ja mistä valitaan. Suositeltavina lähteinä pidetään muun muassa tutkimustietoa sisältävät tieteelliset julkaisut, viranomaistietoa sisältävät lähteet sekä tilastot. (LAB-ammattikorkeakoulu 2020)

Alkuun kaikki palautuneet kyselylomakkeet luettiin tarkkaan käymällä ne yksitellen läpi. Saadut kirjalliset vastaukset siirrettiin paperisista lomakkeista manuaalisesti Microsoft Wordiin yhdistäen ne saman kysymyksen alle. Wordille kerättyjä vastauksia verrattiin vielä paperisiin vastauksiin, jotta varmistui että kaikki tieto oli varmasti siirtynyt.

Monivalintakysymysten vastauksien laskemiseen käytettiin Microsoft Exceliä. Koska opinnäytetyötä oli tekemässä kaksi henkilöä, vahvisti kahden henkilön panostus aineiston reflektointia. Kumpikin teki huomioita ja pyrki keräämään saaduista vastauksista opinnäytetyön kannalta oleellisimpia asioita ja lopuksi niitä verrattiin. Havainnoista keskusteltiin ja kirjattiin muistiinpanoja. Saatuja vastauksia peilattiin teoreettiseen tietoperustaan.

7 TULOKSET

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Neljä Astetta oy:n lastensuojelun avohuollon asiakkaille tuottaman leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä. Tavoitteena on myös kuvata leirimuotoiseen tukihenkilötoimintaan osallistuneiden perheiden positiivisia kokemuksia. Tutkimuskysymyksenä toimi: Millaista hyötyä Neljä Astetta oy:n toteuttamasta leirimuotoisesta tukihenkilötoiminnasta on ollut lastensuojelun avohuollon asiakkaille?

Kysymykset vastauksineen esitetään samassa järjestyksessä kuin ne olivat varsinaisessa kysymyslomakkeessa. Vastauksia kyselylomakkeisiin saatiin kuudelta perheeltä.

7.1 Leiritoiminnan tavoitteiden toteutuminen

Ensimmäiset kolme monivalintakysymystä koskivat leirin tavoitteita.

Monivalintakysymykseen: Oletteko huomanneet leirin jälkeen positiivisia muutoksia lapsenne sosiaalisissa- ja vuorovaikutuksellisissa taidoissa?, puolet vastaajista ei ollut huomannut positiivisia muutoksia. Kaksi vastaajista koki huomanneensa melko paljon positiivisia muutoksia ja yksi vastaajista vastasi ei juurikaan. Hyvin paljon positiivisia muutoksia ei ollut havainnut kukaan kyselylomakkeen vastaajista.

”Hyvin paljon” tai ”Melko paljon” -vastauksiin vastanneita pyydettiin lyhyt kuvailu positiivisista muutoksista. Myös Emme juurikaan -vastauksen valinnut vastaaja täydensi kysymystä tuomalla esille lapsilla olleen jo valmiiksi melko hyvät sosiaaliset ja vuorovaikutukselliset taidot ennen leireille osallistumista.

Ohessa vanhempien esiin nostamia positiivisia muutoksia:

”Lapset ovat entistä paremmin ymmärtäneet ihmisten erilaisuuden ja ovat suvaitsevaisempia.”

”Lapseni on tuonut ajatuksiaan esille enemmän, halunnut keskustella enemmän. Osannut ilmaista mielipidettään ja tunteitaan paremmin.”

Monivalintakysymykseen: Oletteko huomanneet leirin jälkeen positiivisia muutoksia lapsenne itseluottamuksessa ja tai minäkuvassa?, hyvin paljon sekä melko paljon positiivisia muutoksia havainnoitiin saman verran. Neljä vastaajaa oli havainnut melko vähän positiivisia muutoksia lapsen itseluottamuksessa ja tai minäkuvassa. Emme juurikaan -vastausvaihtoehto ei saanut yhtään vastausta.

Tässäkin kysymyksessä ”Hyvin paljon” tai ”Melko paljon” -vastauksiin vastanneita pyydettiin vapaamuotoinen lyhyt kuvailu positiivisista muutoksista. Yksi melko vähän positiivisia muutoksia huomannut vastaaja täydensi kertomalla tähän osioon lapsilla jo valmiina olleista suhteellisen hyvistä itseluottamuksista, mutta huomanneen muutosta tapahtuneen. Vastauksesta ei ilmennyt oliko muutos positiivista vai negatiivista. Yksi vastaajista kommentoi vapaamuotoisessa osiossa laittaneensa rastin väärään kohtaan. Palautetta annettiin myös siitä, että kysymykseen olisi helpompi vastata, mikäli leireistä olisi kulunut pidempi aika.

Ohessa vanhempien esiin nostamia positiivisia muutoksia:

”Lapsi on uskaltanut paremmin luottaa itseensä, ja että hän pärjää ilman äitiä hetken hienosti.”

Lapseni on rohkeammin esitellyt taitojaan ja tekemiään asioita. Miettinyt ratkaisuja erilaisiin riita tilanteisiin koulussa. Ja osannut pitää puoliaan ja keskustella koulussa paremmin.”

Monivalintakysymykseen: Koetteko vanhempina saaneesi/saaneenne lisää keinoja arjen haasteisiin?, yksi vastauksista sisälsi kaksi vastausta. Yksi vastaajista koki saaneensa lisää keinoja arjen haasteisiin, ja yksi vastaajista koki, ettei ollut saanut juurikaan keinoja arjen haasteisiin. Tässäkin kysymyksessä ”Hyvin paljon” tai ”Melko paljon” -vastauksiin vastanneita pyydettiin kertomaan lyhyesti muutamia esimerkkejä. Esiin nousi lapsen itseluottamuksen myötä lisääntynyt omatoimisuus.

Ohessa vanhempien esiin nostamia keinoja arjen haasteisiin:

” Pystymme keskustelemaan arjessa enemmän. Lapsi osallistuu esim. keittiötöihin aiempaa useammin. Hän miettii paljon itseksensä ja päivän kuormituksen purkaukset ovat vähentyneet.”

”Leiripurku kertojen myötä pääsee kuulemaan oman lapsen toiminnasta toisen ihmisen näkökulmasta joka on avaava oman näkemys omaa lasta kohtaan ”

”Ei arjen haasteisiin niinkään, mutta sitä aikuisen omaa aikaa kyllä, sitä ilman leiritoimintaa kun ei ole. Vaan on kiinni lapsissa 24/7 ”

7.2 Koettu hyöty

Seuraavien kysymysten teemana oli selvittää leiritoiminnan hyötyjä.

Kysymys 4. oli jaettu kahteen osioon, vanhempien vastaukseen, sekä lasten vastaukseen. Vanhempia ja lapsia pyydettiin vastaamaan monivalintakysymykseen: Koetteko hyötyneenne leiritoiminnasta?

Vanhemmista selkeä enemmistö, (4 kpl), koki saaneensa paljon hyötyä leiritoiminnasta, ja jonkin verran hyötyä koki saaneensa kaksi vastaajista. Vähän hyötyä ja Ei juurikaan hyötyä eivät saanut lainkaan vastauksia.

Lasten kohdalla vastaukset kokemukseen leiritoiminnasta hyötymisestä jakautuivat kahdelle vaihtoehdolle. Puolet koki saaneensa paljon hyötyä leiritoiminnasta, ja puolet vastauksista sai Jonkin verran hyötyä -vaihtoehto. Yksikään vastaajista ei kokenut saaneensa vähän tai ei juurikaan hyötyä leiritoiminnasta.

Viimeisessä monivalintakysymyksessä kysyttiin: Suosittelisitko leirimuotoista tukihenkilötoimintaa muille vastaavien haasteiden kanssa oleville perheille? Vastausten

perusteella Leirimuotoista tukileiritoimintaa suosittelisi muille vastaavien haasteiden kanssa oleville perheille lähes kaikki (5 kpl) vastaajista. Yksi vastaajista ei osanneet sanoa, yksikään vastaajista ei suosittelisi leirimuotoista tukihenkilötoimintaa.

Tässä kysymyksessä ”Kyllä” -vastauksiin vastanneita pyydettiin kertomaan perusteluja vastaukseen. Vastauksissa esiin nousivat positiiviset kokemukset muiden lasten kanssa aikuisten tukemana, sosiaalisten kontaktien kasvu ja itsetunnon kehittyminen. Vastauksissa näkyi myös lasten saama leireillä olleiden aikuisten tuki sekä vanhemmille jäänyt oma aika.

Ohessa vanhempien esiin nostamia keinoja arjen haasteisiin:

”Lapset oppivat muilta lapsilta paljon. Aina ns. vertaistukitoiminta toimii ja siitä hyötyy.”

”Pitkällä juoksulla tämä toiminta tukee lapsen itsetuntoa.”

”Lapsi saa leirillä positiivista kokemuksia sosiaalisten taitojen harjoittelussa. Aikuiset ovat tukemassa jos tulee haastavia tilanteita. Kaikilla lapsilla ei välttämättä ole kotona koulun jälkeen tovereita joiden kanssa olla. Leirillä sitä pääsee tuetusti harjoittelemaan mikä on ensiarvoisen tärkeää.”

”Vanhemmille omaa aikaa jos ei ole ympärillä tukiverkostoa.”

7.3 Toiminnan kehittäminen

Kyselylomakkeen lopussa vastaajia pyydettiin kertomaan omin sanoin, miten toimintaa voisi heidän mielestään kehittää, mikä huonoa, mikä hyvää. Neljä vastaajaa vastasi tähän kysymykseen.

Hyvää palautetta tuli paljon. Vastaajat kuvailivat omaa ja myös lapsien tyytyväisyyttä leireihin ja siellä tapahtuneisiin toimintoihin, kuten peleihin ja leikkeihin. Esiin nousi onnistumiskokemusten saaminen, itsetunnon sekä itsevarmuuden vahvistuminen ja että muiden kanssa kontaktin ottaminen on lisääntynyt. Tärkeys muiden ihmisten ymmärtämisessä sekä erilaisten ihmisten kohtaamisessa näkyi vastauksissa. Turvallisuuden voidaan tulkita olleen tärkeä asia, esimerkiksi turvallinen olo ja turvallisten aikuisten läsnäolo mainittiin vastauksissa. Huonoa palautetta ei vastauksista ollut tulkittavissa.

Kehittämisehdotuksia tuli hieman. Leirien pituudesta oli kahdenlaista näkökulmaa, osa oli tyytyväisiä pituuteen, osalla toiveena oli pidemmät leirit. Kehittämisehdotuksena oli myös ruoan valmistaminen yhdessä ohjaajien kanssa. Tasaisempaa sukupuolijakaumaa toivottiin.

Ohessa vanhempien esiin nostamia keinoja arjen haasteisiin:

”hyvää – kerta kerran jälkeen lapsi lähtenyt leirille entistä paremmalla fiiliksellä ja kertonut että siellä on tosi kivaa. pelit, leikit, yhdessä tekeminen mieluisaa”

”En osaa sanoa mitään kehitettävää...Hyvää ollut lasten erilaisuus, eri kyvyt toimia. Huomata toisten erilaisuus ja hyväksyä se. Lapsille tekee hyvää päästä ylittämään itsensä. Oppia uusia tunteita ja ymmärtämään tunteitaan paremmin. Tekemään mieleisiä juttuja turvallisten aikuisten kanssa”

”Harjoitusta yhteisen tekemisen sopimiseen neuvotteluun. rohkeutta ottaa kontaktia uusiin lapsiin. aiemmin tämä oli vaikeampaa. hyvä että leireillä on käyty läpi myös ihmisen erilaisuutta. jokaisen omia tarpeita ja omaa tapaa kokea asioita. positiivinen kokemus lapselle, että on on O.K olla omanlainen.”

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Neljä Astetta oy:n lastensuojelun avohuollon asiakkaille tuottaman leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyötyjä. Tavoitteena on myös kuvata leirimuotoiseen tukihenkilötoimintaan osallistuneiden perheiden positiivisia kokemuksia. Opinnäytetyön tarkoituksena on, että sen tuloksia hyödynnettäisiin tulevien leirimuotoiseen tukihenkilötoimintaan keskittyvien leirien kehittämisessä.

Aineistona käytettiin Neljä Astetta oy:n asiakkaiden kanssa tehtyä lomakyselyä. Tältä osin opinnäytetyömme pyrki löytämään vastauksia kysymykseen: Millaista hyötyä Neljä Astetta oy:n toteuttamasta leirimuotoisesta tukihenkilötoiminnasta on ollut lastensuojelun avohuollon asiakkaille? Tulosten pohjalta pohdimme leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan roolia lastensuojelun avohuollon asiakkaille ja pohdimme sekä vertaamme sitä hankittuun tietopohjaan.

Opinnäytetyö tehtiin sosionomi- ja sairaanhoitajanopiskelijan yhteistyönä. Opinnäytetyön ja siihen sisältyvän laadullisen tutkimuksen lähtökohtina ovat olleet sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten eettiset ohjeet, hyvän tieteellisen käytännön ja eettisesti kestävien periaatteiden noudattaminen, sekä toimiminen vilpittömästi, rehellisesti ja luottamuksellisesti. Opinnäytetyön lähtökohtana on ollut myös, että se on eettisesti hyväksyttävä, luotettava ja että sen tulokset ovat uskottavia. Tutkimuseettinen neuvottelukunnan (TENK 2019) ohjeistuksessa on, että tutkimusta tehtäessä on kunnioitettava tutkittavien ihmisarvoa ja että tutkimusta tehtäessä tutkimuksen kohteille ei saa aiheutua riskejä, vahinkoja tai haittaa.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian Etiikkaoppaassa eettisiä periaatteita ovat muun muassa asiakkaiden oikeus ilmaista tunteitaan ja kielteisiä kokemuksiaan, arvostava ja luottamuksellinen vuorovaikutus asiakkaita kohtaan, sekä jokaisen ihmisen ainutlaatuisen kokonaisuuden huomioiminen. Yksi sosiaalialan eettisistä velvoitteista ja työkäytännöistä on sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen. Asiakkaalle on annettava mahdollisuus itse määritellä ja nostaa esiin omat tarpeensa. (Talentia 2017 s. 7,15,20)

Suomen sairaanhoitajaliiton eettiset ohjeet nostavat päärooliin erilaisissa elämäntilanteissa olevien kaikenikäisten ihmisten auttamisen. Työn tarkoitus on parantaa yksilöiden ja perheiden elämänlaatua tukemalla ja lisäämällä heidän voimavarojaan. Avoin vuorovaikutus ja keskinäinen luottamus toimivat asiakassuhteen pohjana. (Sairaanhoitajaliitto 2020)

Lomakekyselyä suunniteltaessa tavoitteena oli yksinkertainen, selkeästi muotoiltu ja lyhyt kysely. Loppuun oli jätetty kyselylomakkeen isotöisin osuus, eli vapaamuotoinen vapaaehtoinen palaute. Edellä mainituilla toimilla pyrimme lisäämään vastaamishalukkuutta. Vastaamishalukkuutta lisättiin myös liittämällä kyselylomakkeen mukaan postimerkillä ja valmiilla osoitetiedolla varustetulla palautekuorella. Jokainen vastaaja oli vastannut kaikkiin monivalintakysymyksiin. Johtopäätöksiä tehtäessä huomioimme, että vastaukset olivat jokaisen vastaajan subjektiivisia kokemuksia, joista ei voi tehdä suoria yleistyksiä. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, että vastaajien sen hetkiset elämäntilanteet saattavat vaikuttaa vastauksiin. Esimerkiksi hyvin kiireisellä monen lapsen yksinhuoltajaäidillä ei kenties ole aikaa tai jaksamista vastata kysymyksiin kovinkaan monisanaisesti.

Vastauksien perusteella vanhemmat olivat huomanneet positiivisia muutoksia lapsen sosiaalisissa ja vuorovaikutuksellisissa taidoissa. Tässä kysymyksessä lopputulos ei ole mielestämme täysin luotettava koska vastausten perusteella ilmeni lapsilla jo valmiiksi olleen hyvät sosiaaliset ja vuorovaikutukselliset taidot. Jälkeenpäin mietittynä kyselylomaketta tehtäessä olisi voinut huomioida vaihtoehtona mahdolliset jo valmiina olevat taidot ja voimavarat.

Vastaajat kertoivat huomanneensa positiivisia muutoksia lapsen itseluottamuksessa ja minäkuvassa. Kuitenkin suurempi osa vastaajista koki huomanneensa melko vähän positiivisia muutoksia. Tämän kysymyksen kohdalla lopputuloksen luotettavuus täytyy kyseenalaistaa, sillä yksi vastaajista kommentoi vapaamuotoiseen vastauskohtaan laittaneensa rastin väärään kohtaan. Lisäksi tämänkin kysymyksen kohdalla annettiin palautetta lapsella jo valmiiksi olleista voimavaroista, tässä tapauksessa hyvästä itseluottamuksesta ja minäkuvasta. Palautteen perusteella vastauksen antamiseen vaikutti myös leireistä kulunut aika, esimerkkinä ehdotettiin, että tilannetta olisi helpompi arvioida, mikäli leireistä olisi kulut pidempi aika.

Vastausten perusteella yli puolet vanhemmista koki saaneensa lisää keinoja arjen haasteisiin. Tämäkin tulos täytyy kyseenalaistaa, sillä yhdessä vastauslomakkeista oli kaksi vastausta, Melko paljon ja Melko Vähän. Tämän vastaajan vapaamuotoinen vastaus oli kuitenkin tulkittavissa positiiviseksi kokemukseksi, sillä hän esimerkiksi kuvaili saaneensa uusia näkökulmia, joiden avulla voi tarkastella omia näkemyksiään lastaan kohtaan. Vapaamuotoisissa vastauksissa nousi esiin lapsen leirimuotoisen tukileiritoiminnan myötä saamien voimavarojen vaikutus perheen arjessa jaksamiseen.

Kaiken kaikkiaan kaikki vastaajat kokivat saaneensa leiritoiminnasta hyötyä, joko paljon tai jonkin verran. Yksikään vastaajista ei kokenut saaneensa ei juurikaan tai ei lainkaan

hyötyä. Tulos saattaa tuntua hieman yllättävältä, sillä aiempien vastausten perusteella olisi saattanut olettaa, että osalla vanhemmista olisi ollut negatiivisempia vastauksia. Tästä voisi tehdä varovaisen johtopäätöksen, että vanhempien kokemat hyödyt näkyvät todennäköisemmin muissa asioissa kuin kyselylomakkeessa tarkastelussa olevissa sosiaalisissa ja vuorovaikutuksellisissa taidoissa, sekä lapsen itseluottamuksessa ja minäkuvassa. Lasten kokemus leiritoiminnasta näyttäisi kyselylomakkeen vastausten perusteella olevan positiivinen. Kaikki vastaajat kokivat hyötynsä sillä puolet lapsista vastasi saaneensa paljon hyötyä ja puolet jonkin verran hyötyä.

Tyytyväisyys leirimuotoiseen tukiperhetoimintaan voidaan tulkita vastausten perusteella olevan hyvä. Vastauksien perusteella leirimuotoista tukihenkilötoimintaa vastaavien haasteiden kanssa oleville perheille suosittelisi valtaosa perheistä, yksikään vastaajista ei suosittelisi. Vanhemmat olivat kokeneet hyödylliseksi leirien mahdollistaman muilta lapsilta oppimisen ja vertaistuen. Lapsien saamat positiiviset kokemukset ja aikuisten tuki vaikeissa sosiaalisissa tilanteissa olivat myös mainittu vastauksissa.

Vastaajat kertoivat toisen aikuisen näkökulman avaavan omaa näkemystään lastansa kohtaan. Lapsien itsetunnon ja itseluottamuksen kerrottiin kasvaneen. Lasten omien ajatusten ja tunteiden esiin tuominen sekä ilmaiseminen ovat kehittyneet. Leireillä on opittu uusia taitoja, esimerkiksi yksi vanhemmista toi esille wc-käyntien onnistumisen ilman aikuisen tukea. Leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan hyödyt vaikuttaisivat olevan samoja kuin tavallisen tukiperhetoiminnan. Svenlin (2020) on todennut samankaltaisia vaikutuksia tukiperhetoimintaan osallistuneissa perheissä. Turvallisten aikuisten rooli näkyi vastauksissa. Laitinen (2017) korostaa aikuisten tärkeää roolia lapsen tunnetaitojen kehityksessä.

Vastaajien palautteesta oli selkeästi nähtävissä tyytyväisyys leireihin. On olemassa aiempaa näyttöä siitä, että tukileiritoiminta osana lastensuojelun avohuoltoa on asiakkaita palvelevaa. Tukileiritoiminnasta on annettu positiivista palautetta ja negatiivinen palaute on liittynyt lähinnä vain resursseihin. (Hellsten & Ruoranen 2012, 42).

Opinnäytetyön perusteella Neljä Astetta oy:llä on mahdollisuus tarkastella leiritoiminnan tavoitteita ja niiden toteuttamista ja kehittää toimintaansa tavoitteidensa suuntaan. Vapaamuotoisessa kohdassa, jossa pyydettiin kehittämisehdotuksia sekä hyvää ja huonoa palautetta nousi esiin pelien, leikkien ja yhdessä tekemisen mieluisuus. Onnistumisen kokemukset ja lapsen vastuun kasvu koettiin positiivisiksi asioiksi. Useammassa vastauksessa nousi esiin leireille opittu ihmisten erilaisuus ja sen hyväksyminen. Toiveina oli mahdollinen ruoan tekeminen yhdessä, tasapuolisempi

sukupuolijakauma, sekä pidemmät leirit. Huomion arvoista oli myös palaute turvallisista aikuisista, joiden tukena vaikeita asioita voi harjoitella.

Johtopäätöksenä kyselylomakkeen sisältämien monivalintakysymysten ja kirjallisten vastausten perusteella voimme siis sanoa Neljä Astetta oy:n leirimuotoisen tukihenkilötoiminnan osana tavoitteista olevien sosiaalisten taitojen harjoittelun, tuen vanhemmille arkeen, vuorovaikutustaitojen harjoittelun, sekä itseluottamuksen ja minäkuvan kehittämisen toteutuneen. Perheet kertoivat monisanaisesti erilaisia saamiaan konkreettisia hyötyjä toiminnasta, joita opinnäytetyöhön on kirjattu. Vaikka opinnäytetyössä ei selvitetty vanhempien oman ajan tarvetta eikä tukiverkoston puutetta, näkyi se kuitenkin kerätyssä aineistossa. Leiritoiminnan voidaan kyselylomakkeiden perusteella ajatella tarjoavan vanhemmille mahdollisuuden käyttää aikaa omiin mielenkiinnon kohteisiin. Tällaisen ajan saaminen ilman tukiverkostoa on hankalaa kuten kyselylomakkeiden palautteista käy ilmi. Mursun ja Huisman (2017) mukaan vanhempien oman ajan tarve sekä tukiverkoston puute ovat suurimpia syitä miksi tukiperhetoimintaan on alun perin hakeuduttu.

Saatujen vastausten perusteella valtaosa Neljä Astetta oy:n leirimuotoiseen tukihenkilötoimintaan osallistuneista perheistä suosittelisi kyseistä palvelua muille perheille. Kaikki vanhemmat ja lapset kokivat hyötyneensä leirimuotoisesta tukihenkilötoiminnasta. Kokonaisuudessaan kyselylomakkeiden vastausten ja niiden pohjalta tehtyjen päätelmien perusteella voitaisiin sanoa, että Neljä Astetta oy:n leirimuotoiseen tukihenkilötoimintaan osallistuneet perheet ovat kokeneet hyötyneensä kyseisestä palvelusta. Jatkoa ajatellen seuraava tutkimuskohde voisi olla tarkempi selvitys mistä konkreettisista asioista koettu hyöty on koostunut.

LÄHTEET

Borg S. 2010. Kyselylomakkeen laatiminen. Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto.

Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 6.11.2020. Saatavissa:

<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Gunther K. 2006. Tukiperhepalvelua tarvitseva lapsi lastensuojelun asiakirjojen

kuvaamana. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 9.6.2020. Saatavissa:

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/93682/gradu01233.pdf>.

Heino T. 2007. Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat? Tutkimus lapsista ja perheistä tilastolukujen takana. Stakes. Viitattu 3.6.2020. Saatavissa:

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77977/T30-2007->

[VERKKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77977/T30-2007-VERKKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Hellsten E., Ruoranen I. 2012. Tauko arjesta. Nuorten ja työntekijöiden näkökulmia

tukileiritoiminnan tavoitteisiin. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu

2.6.2020. Saatavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50686/Hellsten_Emmi_Ruoranen_lida.pdf

Huilla. M., Isokoski S. 2013. Lapsen tunnetaitojen ja itsetunnon vahvistaminen esi- ja alkuopetuksessa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.10.2020.

Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42716/URN%3aNBN%3afi%3ajyu->

[201312202861.pdf](https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42716/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201312202861.pdf)

Jauhiainen T. 2013. Lastensuojelun avohuolto, uhka vai mahdollisuus? Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 2.6.2020. Saatavissa:

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84968/gradu07026.pdf?sequence=1>

Jyväskylän yliopisto 2010. Tutkimuksen toteuttaminen. Lainattu 6.11. Saatavissa:

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen->

[toteuttaminen](https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen)

KAMK-ammattikorkeakoulu.2020. Laadullisen analyysi ja tulkinta. Ohje. Viitattu

20.10.2020. Saatavissa: <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen->

[materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta](https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta)

Keltikangas-Järvinen L.2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki:WSOY

Kiviruusu O. 2017. Itsetunnon kehitys nuoruudesta aikuisuuteen ja siihen vaikuttavat

tekijät. 26 vuoden seurantatutkimus. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Viitattu 20.10.2020.

Saatavissa:

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/172663/ITSETUNN.pdf?sequence=1>

Koski H. 2016. Lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijöiden työssä onnistumisen kokemuksia. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 1.6.2020. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/52927/URN:NBN:fi:juu-201701311328.pdf?sequence=1>

Kuru T. 2019. Leirimuotoinen tukiperhetoiminta. Opas henkilökunnan perehdyttämiseen. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.6.2020. Saatavissa:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/191198/Leirimuotoinen%20tukiperhetoiminta%20-%20Opas%20henkil%3%b6kunnan%20perehdytt%c3%a4miseen%20.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Krogerus. M. Kainuussa suuri pula sijais- ja tukiperheistä – tukea kaivataan lasten ja nuorten lisäksi myös senioreille ja kehitysvammaisille. YLE uutiset. Verkkajulkaisu. Viitattu 9.6.2020. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10929415>

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2009. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 6.11.2020. Saatavissa:

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>

LAB-ammattikorkeakoulu 2020. Informaatiolukutaidon perusteet. Lähdekritiikki. Viitattu 8.11.2020. Saatavissa: <https://libguides.lut.fi/c.php?g=677960&p=4831305>

Laitinen S. 2017. Tunnetaidot ja tunnekasvatus sekä niiden tukeminen peruskoulussa. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto. Viitattu 20.10.2020. Saatavissa

<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201711073048.pdf>

Lape -hanke 2017-2018. Opas lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen ja toimintamalli kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn. Viitattu 2.10.2020.

Saatavissa: <https://lapepirkanmaa.fi/wp-content/uploads/2019/01/Tunne-ja-vuorovaikutustaitojen-opas-kiusaamisen-ja-h%C3%A4irinn%C3%A4n-ehk%C3%A4isyyn-malli.pdf>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 2.6.2020. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Laurila, J, Lepokorpi, L, Kauramäki, A, Marttinen, E & Minkkinen, A. 2014. Toimintakertomus. Tampereen kaupungin kulttuuri- ja nuorisopalvelut. Tampere. Viitattu 2.6.2020.

Saatavissa:

https://www.tampere.fi/tiedostot/k/NM32ggMMN/Tampereen_kaupungin_kulttuuripalvelujen_toimintakertomus_2013.pdf

Mannerheimin lastensuojelun liitto 2017. Lapsen itsetunnon kasvattaminen. Viitattu 20.9.2020. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-itsetunnon-tukeminen/>

Mursu N., Huisman L. 2017. TUEN TARPEEN SYYT. Käytäntötutkimus tukiperhehakemuksiin kirjatusta syistä tuen tarpeelle. Sosiaalityön käytäntötutkimus. Tutkimusraportti. Helsingin Yliopisto. Viitattu 5.11. Saatavissa: http://www.socca.fi/files/6345/Mursu_ja_Huisman.pdf

Neljä astetta oy. Viitattu 19.10.2020. Saatavissa: <https://4astetta.fi/>

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi. Viitattu 20.10.2020. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789522828019>

Ruokoski V. 2019. Tukiperheitä tarvittaisiin Essotessa yli sadalle lapselle. YLE uutiset. Verkkojulkaisu. Viitattu 9.6.2020. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10584656>

Räsänen A. 2015. Sitä että mitä tunnet itse itsestäsi. Nuorten tulkintoja itsetunnosta ja sen tukemisen keinoista. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto. Viitattu 20.10.2020. Saatavissa: <https://core.ac.uk/download/pdf/30084259.pdf?repositoryId=699>

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2009. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 6.11.2020. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>

Sairaanhoitajaliitto. 2020. Sairaanhoitajien eettiset ohjeet. Viitattu 2.11.2020. Saatavissa: <https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2020/01/Sairaanhoitajien-eettiset-ohjeet.pdf>

Siironen, S, Mikkola E. 2015. Helsingissä liian vähän tukiperheitä – Lapset joutuvat jonon jatkoksi. YLE uutiset. Verkkojulkaisu. Viitattu 9.6.2020. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8189884>

Sipilä, J & Österbacka, E. 2013. Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua? Perheitä ja lapsia tukevien palvelujen tuloksellisuus ja kustannusvaikuttavuus. Valtiovarainministeriön julkaisuja. Viitattu 8.6.2020. Saatavissa: <https://docplayer.fi/215129-Enemman-ongelmien-ehkaisya-vahemman-korjailua.html>

Svenlin A-R. 2020. Kannatteleva ja jännitteinen tukiperhetoiminta. Lastensuojelun tukiperhetoiminnan käyttöteoria ja tukisuhteet. Tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.6.2020. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/67160/978-951-39-8011-5_vaitos31012020pdf.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Talientia. Etiikkaopas. 2017. Arki, arvot ja etiikka Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. viitattu 2.11.2020. Saatavissa: https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talientia_Etiikkaopas_2017.pdf

Takkinen A. 2016. Riitän tällaisena kuin olen –Tunnetaitojen yhteys nuoren itsetuntoon. Kasvatuspsykologian kandidaatintyö. Oulun yliopisto. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201612013158.pdf>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Lastensuojelu 2018. Tilastoraportti. Viitattu 2.6.2020. Saatavissa: www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138211/Tr23_19_LASU.pdf

Tilastokeskus. 2020. Käsitteet. Lapsi. Viitattu 2.6.2020. Saatavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/lapsi.html>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 9.10.2020. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Viitattu 2.11.2020. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 3.1.1. Lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja syvähaastattelu. Verkkojulkaisu. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 6.11.2020. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>

LIITTEET

LEIRITOIMINNAN HYÖTYJEN KARTOITUS

(vastaukset anonyymisti)

1. Oletteko huomanneet leirin jälkeen positiivisia muutoksia lapsenne sosiaalisissa- ja vuorovaikutuksellisissa taidoissa? (rastita sopivin vastaus)

Hyvin paljon ___

Melko paljon ___

Melko vähän ___

Emme juurikaan ___

Mikäli vastasit "Hyvin paljon" tai "Melko paljon", kuvailisitteko lyhyesti millaisia positiiviset muutokset ovat olleet ja miten ne ovat ilmenneet:

2. Oletteko huomanneet leirin jälkeen positiivisia muutoksia lapsenne itseluottamuksessa ja tai minäkuvassa? (rastita sopivin vastaus)

Hyvin paljon ___

Melko paljon ___

Melko vähän ___

Emme juurikaan ___

Mikäli vastasit "Hyvin paljon" tai "Melko paljon", kuvailisitteko lyhyesti millaisia positiiviset muutokset ovat olleet ja miten ne ovat ilmenneet:

3. Koetteko vanhempina saaneesi/saaneenne lisää keinoja arjen haasteisiin? (rastita sopivin vastaus)

Hyvin paljon ___

Melko paljon ___

Melko vähän ___

Emme juurikaan ___

Mikäli vastasit "Hyvin paljon" tai "Melko paljon", kertoisitteko muutaman esimerkin:

4. Koetteko hyötyneenne leiritoiminnasta? (rastita sopivin vastaus)

Vanhempi/vanhemmat:

Lapsi:

paljon hyötyä ___

paljon hyötyä ___

jonkin verran hyötyä ___

jonkin verran hyötyä ___

ei juurikaan hyötyä ___

ei juurikaan hyötyä ___

vähän hyötyä ___

vähän hyötyä ___

5. Suositteletko leirimuotoista tukihenkilötoimintaa muille vastaavien haasteiden kanssa oleville perheille? (rastita sopivin vastaus)

Kyllä ___

Emme osaa sanoa ___

Emme ___

Mikäli vastasit "Kyllä", voisitteko lyhyesti kertoa miksi:

6. Miten toimintaa voisi mielestänne kehittää, mikä huonoa, mikä hyvää?

Kerro omin sanoin:

Saatekirje kyselyyn osallistujille

Hyvä vastaanottaja.

Opiskelemme LAB-ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Olemme tekemässä opinnäytetyötä tukileiritoiminnan hyödyistä. Osallistuite Neljä astetta -yrityksen tukileiritoimintaan 2020. Pyydämme kohteliaimmin vastaamaan muutamaan tukileiritoimintaan liittyvään kysymykseen.

Kysely toteutetaan nimettömästi eli yhdenkään vastaajan tiedot eivät ole nähtävissä tuloksissa. Kyselyyn vastaaminen on ehdottoman luottamuksellista. Vastaamalla kyselyyn annatte luvan käyttää vastauksia opinnäytetyössämme.

Vastauksienne avulla voimme arvioida tukileiritoiminnan hyötyjä. Vastauksienne voidaan myös käyttää tulevien tukileirien kehittämisessä.

Pyydämme teitä vastaamaan kyselyyn 25.9. mennessä. Kysely on lyhyt ja voitte varata siihen aikaa n. 5-10 minuuttia. Vastaukset voitte laittaa oheiseen jo valmiiksi postimerkillä ja osoitteella varustettuun kirjekuoreen.

Kiitos etukäteen vastauksistanne.

sairaanhoitajaopiskelija Eero Nieminen
LAB-ammattikorkeakoulu
eero.nieminen@student.lab.fi

Sosionomiopiskelija Joni Aho
LAB-ammattikorkeakoulu
joni.aho@student.lab.fi

14.9.2020
